פרשת השבוע על פי ה"שם משמואל"

פרשת וילך

שנת תרע"ב

ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו' כי פנה אל אלהים אחרים. והקשו הראשונים שאחר הוידוי שאמרו על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה למה עוד יסתיר פניו מהם. וכ"ק אבי אדומו"ר זצללה"ה תירץ כי הם לא עשו תשובה אלא על גוף העבירה שגרמה לסילוק שכינה, אבל לא על תחילת החטא שהביא לידי העבירה, כי עבירה קלה מביאה לעבירה חמורה, וזה כי פנה אל אלהים אחרים כי הפניי' אל אלהים אחרים איננה עדיין עבודה כמו שפירש"י בפסוק אל תפנו אל האלילים שאם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלוהות, ומכלל שכשפונה עוד איננו עובד ע"ז, ועל זה עוד לא עשו תשובה, עכת"ד:

ונראה לומר עוד בלשון אחר בהקדם דברי הכתוב (ישעי' ס"א י') שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני וגו'. ובספר אהבת יהונתן פירש שמתרי"ג המצוות נעשה מעיל צדקה ומקדש עצמך במותר לך נעשים בגדי ישע, עיי"ש. ולדידי יש לומר להיפוך כי בגד הוא למדת חיתוך האברים וזה בא ע"י תרי"ג המצוות שמהן נעשה בגד לרמ"ח אברי הנפש, ומעיל הוא מקיף על כל הגוף בלי חיתוך אברים פרטיים כמ"ש הרמב"ן בפ' תצוה (כ"ח ל"א), זה נעשה מקדש עצמך במותר לך שהיא מצוה מקפת על כל מצוות התורה. וע"כ כתיב בגדי ישע שמחמת מצוות התורה בלי קידוש במותר שהוא לפנים משורת הדין ונעשה רק בגד אין בו אלא ישע, וכענין שכתוב ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים שלא נפלו בידם. אבל ע"י מצות קדש עצמך במותר לך שהיא לפנים משורת הדין, כמו כן הקב"ה עושה עם האדם לפנים משורת הדין בלי גבול ובא לו אור גדול ומקיף, ונקרא מעיל צדקה, כמו צדקה שהיא בלי גבול ונתון תתן לו אפי' מאה פעמים ודי מחסורו אשר יחסר לו:

ובזה יש לפרש כל הפסוק שוש אשיש בה' שהוא מדת רחמים, והוא ששון כפול להורות שהוא בלי גבול, ותגל נפשי באלקי שהוא לפי הדין וזה בא מכח כי הלבישני בגדי ישע כנ"ל שהם מחמת גוף המצוות, וא"כ תגל נפשי באלקי הוא מקביל להלבישני בגדי ישע, אך שוש אשיש בה', ששון כפול בלי גבול מקביל למעיל צדקה יעטני שמחמת מעיל צדקה שהיא לפנים משורת הדין, מחמת קדש עצמך במותר לך שהוא לפנים משורת הדין, ע"כ שוש אשיש בה' מדת הרחמים, והכל משום שהקב"ה משלם מדה במדה. וזהו שבפייט ר"ה ואתה במשפט תעשה צדקה, כי מגיעה להם הצדקה במשפט:

ולפי דרכנו זה יש לפרש, דהנה זה שנאמר כי פנה אל אלהים אחרים איננו ענין ע"ז אלא קדושה במותר לך, וכענין שבש"ס שבת (קמ"ט.) וצורה עצמה אפי' בחול אסור משום שנאמר אל תפנו אל האלילים, ובנן של קדושים דלא הוי מסתכל בצורתא דזוזא. וע"כ הוידוי שלא הי' אלא על כי אין אלקי בקרבי שהוא סילוק שכינה שהוא מחמת ג' העבירות החמורות, ובודאי שבוידוי זה מתוקנות ג' העבירות, ומ"מ אין בזה אלא ישועה שלא יטבעו ח"ו בגלות, אבל עדיין עומדים בהסתרת פנים מפני שעדיין לא עשו תשובה על כי פנה כנ"ל שהוא קדש עצמך במותר לך:

וזה לימוד גדול לאדם לידע שבימי התשובה העיקר לקבל על עצמו להיות מקדש עצמו במותר לו מהיום והלאה וידאב לבו על העבר ולא תהי' די לו הקבלה על גופי המצוות, וישכיל וידע עד היכן הדברים מגיעים:

מקץ שבע שנים וגו' תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם הקהל את העם וגו'. הענין מה שהי' המלך קורא את התורה לאחר שנת השמיטה, דלכאורה הי' יותר נכון בתחילת שנת השמיטה שיהי' להם פנאי כל השנה ללמוד. אך הענין הוא, דהנה יש להבין עיקר ענין הקריאה שהי' המלך קורא למה, דמה חידש להם המלך בקריאתו התורה, הלא תורה שבכתב כתובה לכל. אך הענין דהנה ברמב"ם ז"ל (פ"ג מהל' מלכים ה"ו) שמלך לבו הוא לב כל קהל ישראל, ע"כ. וזאת היתה הכוונה בקריאת התורה ע"י המלך, מחמת שלבו לב כל קהל ישראל יכנסו דבריו בלב כל העם בעומק לבם. וזוהי כוונת ירבעם שעשה עגלים ולא הניחם לבוא לירושלים, היינו שהי' חושש שאם יבואו לירושלים וישמעו הקריאה מרחבעם יכירו וידעו כי לו המלוכה כאשר דבריו יחדרו לתוך לבות בנ"י:

ולפי"ז יובן איחור הקריאה, שלזה צריכין מקודם הכנה רבה להכין מקום בלבם לקבל הדברים, ולזה היתה הקריאה לאחר שנת השמיטה, כי ענין שמיטה פירשו המפרשים שיהיו פנויים ממלאכתם ומעבודת האדמה להסתכל בתוך עצמם, וזאת היתה להם הכנה שיכנסו ויפעלו הדברים בעומק לבם:

וכעין זה יש לפרש דברי הגמ' יומא (ל"ט:) וכבר אמר אנא ה' ונשמע קולו בירחו, היינו שכה"ג הי' מכניס אלקות בלב כל השומעים, וביוה"כ היתה נכנסת לעומק לבם הנקודה הפנימית, כי עשרת ימי התשובה הם כנגד עשרת העמקים ובתשעת הימים שקודם יוה"כ נפתחו ט' עמקים, וממילא ביוה"כ נכנסת האלקות בעומק העשירי הנקודה הפנימית שבלב. וזה הפירוש ונשמע קולו בירחו, דאיתא במקובלים כי בחטא אדה"ר נתקלקלו כל החושים, חוץ חוש הריח שלא נתקלקל, וזהו הפירוש בירחו מלשון ריח זה נשמה כדאיתא בגמ' ברכות (מ"ג:) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו זה הריח, וזאת היא הנקודה הפנימית שבלב האדם: